

שיעור 17 ❏ מאי איכא בין שבועה דאורייתא לשבועה דרבנן

מאי איכא בין שבועה דאורייתא לשבועה דרבנן

א. השלמות

לפני הכניסה לנושא הבא, נשלים את העיון בפסיקה בסוגיה ובמשמעות הביטוי "שבועת היסת".
אני מציע להשלים זאת ביום ג', ולקיים שיעור בנושא "מאי איכא" ביום רביעי.

ב. הסוגיה

- שבועות מא. "מאי איכא בין שבועה❏ ושבקינן ליה".
- עמדו על מבנה הסוגיה:
 - מהי הנחת היסוד של הסוגיה?
 - מהם החלקים השונים של הסוגיה, ומי הדוברים בה?
- על איזו שבועה דרבנן מדובר, והאם אין הבדלים נוספים בינה ובין שבועה דאורייתא:
 - רש"י ד"ה שבועה דאורייתא.
 - תד"ה מאי איכא (עיינו בדברי רש"י שהתוספות מציינים להם).
 - שערי שבועות (נדפס אחרי הרי"ף), שער שבעה עשר, עד "שבועה דרבנן כעין דאורייתא".
 - ר"י מיגאש מא. ד"ה הא דאמרינן מאי איכא בין שבועה דרבנן.
- בספרות הגאונים יש תיעוד רחב לשיטה שיש הבדל בין ש"ה ושד"א לעניין נקיטת חפץ. לטעימה מדגמית, ראו תשובות הגאונים הרכבי סימן שפז (מיוחס לרב שרירא), ובתחילת משפטי שבועות. עיינו גם ברמב"ם הלכות שבועות פי"א הלכות ז, יג-יד, טו, (הלכות טוען פ"א ה"ד).
- מהו המכנה המשותף של הנפקותות שהסוגיה מציינת? מהו ההסבר הגלוי בסוגיה להבדל בין דאורייתא ודרבנן? האם יש הבדל יסודי בין האופי של שד"א ובין האופי של שד"ר?

6. עיינו בשערי שבועות שער שני, וראו את האופן בו הוא ממיין את סוגי השבועות. האם זה שופך אור על שאלת הסוגיה ועל ההבחנה היסודית בין שד"א ובין שד"ר?

ג. דיוני הראשונים

1. מיפך בנשבעין ונוטלין:

- רי"ף לכתובות מח..
- ר"י מיגאש לשבועות מא., בסוף הסוגיה, "נקטינן השתא".
- רמב"ם הלכות טוען ונטען פ"א ה"ו.
- חידושי הרמב"ן לשבועות מא. ד"ה מאי איכא.

2. פסק ההלכה במיפך שבועה:

- גאונים:
- חיזרו ועיינו בתשובות הגאונים הרכבי סימן שפז.
- משפטי שבועות חלק א' שער שבועת היסת ד"ה ואחרי בארי.
- ר"ח על הסוגיה.
- תד"ה ולמר בר רב אשי. תשובת רבנו גרשום היא בקובץ התשובות שלו סימן לא (מצורף).
- חידושי הרמב"ן ד"ה הא דאמר מר בר רב אשי.

ד. היבטים למדניים

1. עמדו על האופי הבסיסי השונה של שד"א וש"ה.

2. האם הדיונים לעיל על מיפך משקפים הבנות שונות של שבועה ושל מיפך? דיון רחב בזה ברסיסי טל סימן יח.